

DYMLINGEN

ISSN 2003-9204

Nr 3 2022 Årg 35

I detta nummer:
Hembygdens helg och riksstämma
Stödfunktion för Sörmlands kulturaktörer
Efterlysningar
Utebio blev succé

Ordförande har ordet

Så här inför höststarten får man lätt många funderingar. Visst har sommaren varit fin om än lite torr. Men hösten är här med sina fina, klara dagar. Hösten innebär också att man är tillbaka i "jobbet"!

Vi i styrelsen har några tankar och frågor på vad vi vill och som ni alla föreningar kan hjälpa oss med.

1. När ni får mail från Södermanlands hembygdsförbund, vidarebefordra det gärna till era styrelser. Vi upplever att många saknar information om vad som är på gång.
2. Hur kan vi förnygra våra styrelser? Det är viktigt att få med de lite yngre för framtiden. Ung i hembygdsrörelsen är även nyblivna pensionärer.

3. Vad tror ni om ett fröbibliotek? Är det ett exempel på vad vi skulle kunna jobba med att skapa inom ramen för arbete med "natur och miljö"
4. Hur kan vi inspirera till att odla? Enkelt i en pallkrage eller med vanliga stenar runt odlingsbädden?
5. Bjud gärna in oss i förbundsstyrelsen när ni har sammanträden så vi kan komma och besöka er.

Vi hoppas att ni hör av er med fler idéer under höstens möten. Kan vara kul att planera under hösten för kommande vår!

Så önskar vi i Södermanlands hembygdsförbunds styrelse er alla en skön och givande höst!

LENA STENSGÅRD, ORDFÖRANDE

Missa inte

Ordförandekonferensen den 25 oktober där vi fokuserar på "Förnyring och förnyelse".

Höstmötet den 19 november som har tema "Natur och miljö".

Läs mer om mötena på hemsidan.

Innehåll

Jan Brandt och Anders Johansson tilldelades utmärkelse	3
Vi minns Lars Pettersson	3
Hembygdens helg med riksstämman	4
Stödfunktion för Sörmlands kulturaktörer	6
Redskap sökes till upptäckarstig för barn	7
Allt som är hembygd är inte bara lokalt	8
Var och en på sitt vis...	8
Utebio-veckan i augusti blev en succé!	9
Förslag på nya arbetsområden	10
Ell-sons rebusar	10
På mitt sätt sett	11
I demokratins namn - kvinnorna som krävde rösträtt	12

DYMLINGEN NR 3 2022

Årgång 35

Södermanlands hembygdsförbund

Redaktör Jennie Fornedal
Ansvarig utgivare Sigyn Björk

Manusstopp till nr 4/2022, den 1 november 2022.

Bilden på framsidan Timmermannen Markus Lannergård med Jan Hylander i bakgrunden under lördagen den 4 juni. Båda kommer från Runtuna- Lids hbf. Foto Lindring

Upplaga 1500 ex
Linderoths Tryckeri, Vingåker,
oktober 2022
ISSN 2003-9204

Dymlingen distribueras till prenumeranter och styrelseledamöter i hembygdsföreningarna i Södermanlands län samt till anslutna föreningar i grannlän.

Vill du prenumerera?

Sätt in 150 kronor på bankgiro 619-1928. Uppge "Dymlingen 2023" samt ditt namn och adress eller kontakta kansliet.

Södermanlands hembygdsförbunds kansli

Jennie Fornedal, hembygdskonsulent
Adress Tolagsg 6, 611 31 Nyköping
Tel 073-140 33 75
E-post dymlingen@live.se

Bankgiro 619-1928
Swisha till 123 483 72 33
Hemsida
www.hembygd.se/sodermanland

Dubbel utdelning av Sveriges Hembygdsförbunds hedersutmärkelse vid riksstämman

Jan Brandt och Anders Johansson tilldelades hedervärd utmärkelse

I samband med riksstämman under pingsthelgen delades två hedersutmärkelser ut till sörmlänningar. Eller "Plakett för rik gärning i hembygdsvärdens tjänst" som den formellt heter.

Jan Brandt och Anders Johansson har jobbat tillsammans i många sammanhang, men vi lyfter naturligtvis i första hand de projekt som lett till bildandet av Mälsäkers framtid och Kunskapsturism Kafjärden. Anders var dessutom med och drog igång Kalklinbanans vänner. I motiveringarna kan man läsa citat som

"Med Jan Brandt med i projektet så händer det grejor! Jan ser möjligheter och potential där andra ser "det gamla vanliga" De utställningar han utformat på både Mälsäker och i Kafjärden är av en sort man sällan ser i hembygds-sammanhang. Det är snygga, proffsiga och tekniska lösningar i ideell kontext. Jan Brandt har låtit sina professionella kunskaper utveckla och förgylla hembygdsrörelsens utställningar."

"Ander Johansson lyckas ständigt hitta nya historiska nedslag att lyfta till dagens ljus. Den lokala platsens roll i den nationella, och även den internationella, historien är en viktig del i hembygdsarbetet."

Vi minns Lars Pettersson

När jag började jobba på kansliet 2008, hade det gått nästan tio år sedan Lars Pettersson avgick som ordförande för Södermanlands hembygdsförbund. Ändå blev han snabbt en del av min vardag. Uppgiften var då att tillsammans med Yngve Larsson, tidigare vice ordförande, komma in fyra gånger om året med sina bättre hälften, Tuula och Dagny, för att klistra adressetiketter på Dymlingen.

När vi nu i september möts av dödsbudet inser jag att Lars gjorde intryck på många av oss. Ingegerd Wachtmeister som var hembygdskonsulent

Jan Brandt Södermanlands län, Lena Landin Ångermanland, Anders Johansson Södermanlands län och Björn Jönsson, Bobuslän. Hjördis Häll från Västmanlands län, deltog ej vid stämman. Foto Michael Johansson, SHF

betet. När Anders är med och planerar finns också utrymme för seminarier, diskussion och bokproduktion. Hans förmåga till samarbete har också lett till både texter och utställningar som utvecklar delar av historien berör projekten han jobbar med. Häribland "En biskop på barrikaden" som ni kan läsa i Sörmlandsbygden 2009."

Tack Jan och Anders för allt det ni hittat på, drivit och fullföljt under åren. Det har varit fantastiskt att få vara en del av dessa äventyr.

Om Anders senaste projekt läste ni säkert i Dymlingen nr 1 2022, "Det bortglömda Kjesäter". De är med andra ord inte färdiga med sina gärningar ännu.

JENNIE FORNEDAL

under Lars tid som ordförande minns honom som: "Lugn, klok, vänlig men ändå bestämd och med en stillsam humor." och det är nog just den kombinationen som gav honom sådan framgång, både som hembygdsambasadör och som person. Vi är många som minns Lars Pettersson med värme. Han uppmärksammas i detta sorgsna sammanhang av Julita och Nyköpings hembygdsföreningar, Södermanlands och Sveriges hembygdsförbund jämte en lång rad hembygdsentusiaster landet runt.

JENNIE FORNEDAL

Hembygdens helg med riksstämman

Senast det var riksstämman i Sörmland var på 1980-talet. När vi planerade för stämman, som ju egentligen skulle genomförts redan 2020, ville vi från Södermanlands hembygdsförbund att det skulle bli något som engagerade hembygdsföreningarna i hela länet och inte bara några personer i förbundsstyrelsen som vi insåg att det ofta blir.

Vi planerade därför för en hembygdens helg då vi på lördagen samlades i museiparken utanför Sörmlands museum och på söndagen bjöd in till de lokala hembygdsgårdarna och kulturmiljöerna innan vi på måndagen avrundade långhelgen med nationaldagsfiranden. Det var aktiviteter på över 40 platser under hela Hembygdens helg.

Riksförbundsstyrelsen anlände redan under torsdagen till ett Nyköping helt utan vatten. Men framåt torsdag eftermiddag stod det klart att vi skulle kunna köra, nästan som planerat, även om vattnet i kranarna inte skulle gå att dricka.

På väg till Nyköping tidigt på fredagsmorgonen, efter att ha fyllt varje petflaska i förrådet med vanligt kranvatten från Valla, tog konsulenterna om-

vägen via Katrineholm för att bunkra mer vatten som inte behövde kokas.

På fredagen började också arbetet med att göra världens största smörkniv. Hur det går med det projektet sparar vi till nummer fyra, men på Södermanlands hembygdsförbunds YouTube-kanal finns en film från just fredagens arbete med att klyva den stora stocken.

Rakt in i hetluften

Erik Hammarström valdes som ny i förbundsstyrelsen på årsmötet i april och fredagen den 3 juni var den första dagen han efter det träffade kamraterna i styrelsen. Vi kastade honom med andra ord rakt in i hetluften. Själv säger han att han inte ritkigt hade förstått hur stort det var med själva riksstämman. Jag tror inte han var ensam om det. Styrelsen fokuserade så mycket på "Hembygdens helg" att stämman ofta hamnade i skymundan.

- Det var rätt befriande att vara helt ny, berättar Erik, och alla andra var ju egentligen också nybörjare på just detta.

Det märktes att alla som kom från hela landet var så nöjda med att få träffas igen, fortsätter han. Erik uppskattade att det var så mycket gemenskap och glädje på plats. Det var en lättsam stämning.

- Det blev väldigt mycket verkstad och många samtal. Det märktes fort vilka som hade erfarenhet och det gick att luta sig mot, förklarar Erik.

Aktiviteter i museiparken

På lördagen genomfördes själva stämman och då samlades 15 föreningar i museiparken då även allmänheten bjöds in att delta. Smörkniven, världsrekordförsöket, hade ju fått en del press och lockade många nyfikna. Deltagarna stannade ofta länge i par-

ken och provade på i utbudet som fanns.

Inger Gustafsson fick uppdraget att leda tunnbandsleken och hon lyckades få igång både barnen och deras föräldrar att jaga tunnbanden runt i parken. - Det var så himla kul, säger hon, och berättar att det bara kom fler och fler. Extra roligt blir det när även de vuxna testar och vågar misslyckas. Inger föreslår att tunnbandslek borde bli en ny sport. Tunnbanden finns nu i lekboden på Sörmlands museum om någon vill testa.

Nedan ser ni ett urval av bilder från den 4 juni. Fotograf Lindring har tagit bilderna. Fler finns på vår hemsida.

Riksstämman med fanfar

Riksstämman var anledningen till allt detta. För Sörmlands del fick vi ige-

Bilderna på detta uppslag är från hembygdsföreningarnas aktiviteter den 4 juni 2022 vid Sörmlands museum. Foto Lindring

nom vår motion utan mankemang och vandringsstaven gick vidare till Hallands hembygdsförbund, som för övrigt fyllde 100 år söndagen den 5 juni. Detta firades naturligtvis med en trumpetfanfar. Åsa Kratz, en mycket uppskattad mötesordförande, var dock så snabb att trumpetaren höll på att missa alltihop. "Andan i halsen" blev signum flera gånger under eftermiddagen. Även Anders Johansson och Jan Brandt, omskrivna på sidan 3, kom på plats med betydligt mindre marginal än vi alla räknat med.

Stämman avslutades med fest på slottet där prinsar fångades och stämningen av hög. Ombud och gäster tackade för en väl genomförd stämman och hälsades välkomna till Sörmland igen. På söndagen deltog ungefär 40 personer på en bussresa till Nynäs.

Välkommen till Sörmland!

Vårt mål var att locka så många som möjligt av stämmans deltagare att stanna till hos en hembygdsförening på vägen hem genom länet. Riksförbundets vice

ordförande Conny Sandberg stannade tex till vid Boda kvarn. Men de flesta av besökarna vid de 25 aktiviteterna som genomfördes var ur den sörmländska allmänheten.

Själv stötte jag på en fornvandring i Torstens fotspår vid Blacksta på vägen hem. Erik Hammarström passade på att se mer av Sörmlands museum under söndagen och satt sedan på bussen mot Eskilstuna medan Näshultarundan genomfördes. Inger Gustafsson hade bråttom hem efter genomförd tillsyn av museiparken till sin egen förenings aktivitet.

När har vi en gemensam aktivitet nästa gång?

Det är ju inte så ofta man har ork och ekonomi att genomföra något så stort som detta, men vi ser ju hur kul det är när vi samlas och gör något tillsammans.

Vår förbundsstyrelse ämnar undersöka intresse och möjligheter att samlas i samband med Gammaldags Malmköpings Marknad sista helgen i maj kring olika aktiviteter.

Även om många av oss fortfarande är lite slitna har Hembygdens helg ändå gett energi och inspiration att jobba vidare. JENNIE FORNEDAL

Skarp testning av stödfunktion för Sörmlands kulturaktörer

I januari 2021 drog Region Sörmland i gång Sörmländska Kulturtillgångar, ett treårigt utvecklingsprojekt med syfte att skapa relevanta och hållbara stöttande strukturer för det sörmländska kulturlivet. Nu har projektet resulterat i Kulturkluster Sörmland, en stödfunktion som testkörs från och med september 2022 till sommaren 2023. Dymlingen tar en fika med de två projektledarna för att få veta mer.

Vi träffas en solig sensommarmorgon på Sörmlands museum i Nyköping där projektet Sörmländska kulturtillgångar har sitt kontor. De två projektledarna Elin Selig och Marie Anstadius utför dock det mesta av sitt arbete i cyberrymden vilket underlättar när man har hela Sörmland som sitt arbetsfält.

– Det har varit och är fortfarande väldigt många digitala möten för vår del, men ambitionen för Kulturkluster Sörmland är att så småningom arbeta ute på olika håll i Sörmland för att kunna möta folk i verkliga livet och på deras hemmaplan, berättar Marie.

Så vad är Kulturkluster Sörmland?

– Kulturkluster Sörmland är en kunskaps- och samverkansnod dit du som är aktiv inom kultur kan vända dig för

Här ser vi Elin Selig och Marie Anstadius på Malén Enebergs foto.

att hitta kontakter, kunskap och vägledning inom det mesta som berör din kulturverksamhet, förklarar Elin. Kulturkluster Sörmland finns till för alla kulturaktörer oavsett hur de är organiserade. Du kan vara privatperson, ideell förening, företag eller offentlig aktör som till exempel en kommun.

Vad är det för typ av frågor jag kan vända mig till klustret med?

– Det kan till exempel vara att du har ett kulturprojekt som du vill hitta finansiering eller samarbetspartners till. Klustret kan hjälpa till med att hitta

bidragsgivare som passar projektet och vara ett stöd när du ska skriva ansökan. Vi kan också hjälpa till att knyta ihop dig med personer, funktioner eller nätverk som ditt projekt kan ha nytta av.

– Ingen fråga är egentligen för stor eller för liten för klustret, fortsätter Marie. Om du har frågor om moms på kulturprogram eller om du har funderingar kring upphovsrätt så finns vi där. Upptäcker vi att vi får många frågor inom ett specifikt ämne så kan det till och med bli så att vi drar ihop en kurs för alla intresserade som en sakkunnig håller i. Det handlar i grund och botten om att göra vägarna kortare till lösningar och möjligheter för dig som är aktiv inom kultur i Sörmland.

– Ibland kan det vara så att man bara behöver ett bollplank, säger Elin. Man kanske har en idé som man vill testa och då kan vi ställa frågor och hjälpa till att fundera kring idén.

Så det är ni två som bemannar kulturklustret?

– Ja, det är vi två projektledare och en tredje medarbetare, Tamara Valiente, som är med på deltid och som är sakkunnig i bland annat utbildningsfrågor, berättar Marie. Sedan har vi som sagt ett stort nätverk med kontakter som vi

*Texten fortsätter på nästa sida
Uppdukad för kulturfrukost på Idéfarmen i Dunker i juni 2022. Foto Marie Anstadius*

Redskap sökes till upptäckarstig för barn i Stendörrens naturreservat!

Vi heter Lina och Emma och arbetar som landskapsarkitekter på Urbio. Under 2022 och 2023 har vi ett väldigt roligt uppdrag för länsstyrelsen:

Att skapa en upptäckarstig för barn i Stendörrens naturreservat.

En viktig aspekt av vårt arbete är att lyfta fram kulturarvet i området, till exempel relationen mellan människan och jordbruket, liksom livet vid havet. Förutom ett antal specialbyggda inslag, bland annat en kotte-koja och en stätta, så vill vi möjliggöra för lek och upptäckande av redskap med lokal förankring. Ett par trälåror kommer att byggas under hösten och tanken är att i dem förvara olika föremål som barnen kan använda och leka ”förr i tiden” med. Vi hoppas att det finns sådana föremål ute i stugorna, och att ägarna till dessa kan tänka sig att sälja eller skänka dem till projektet! Om du har något av nedanstående, eller har något annat förslag som du tycker passar, får du gärna kontakta oss! LINA LO GILLEFALK

Det vi söker till upptäckarplatsen Farleden är:

En eka i trä, helst omålad
(den behöver inte vara sjöduelig)
Åror
Bojar
Hävar

Till upptäckarplatsen Utmarken söker vi:

Mjölkpall
Stäva
Spannar och trähinkar
Slevar, skedar och tallrikar i trä
Smörkärnare

Mejla Lina på
lina.gillefalk@urbio.se
alternativt ring 0731-450058.

använder och som vi bygger ut efter hand.

– Arbetet i projektet har hela tiden varit behovsdrivet och så arbetar vi även i Kulturkluster Sörmland vilket innebär att vi fortsätter utforskandet i denna form, fortsätter Elin. Klustret kommer att utvecklas och förändras utifrån de frågor vi får in.

Men kulturklustret svarar inte bara på frågor?

– Nej, vi arbetar också med att bygga och stärka nätverk och skapa mötesplatser. Det sistnämnda är verkligen något som efterfrågats från start. Redan i förstudien blev det tydligt att kulturaktörer vill träffas mer men att de saknar sammanhang för det. Så redan förra hösten drog vi igång digitala speed-dejter för kulturaktörer. Det har verkligen varit uppskattat och är ett koncept som vi nu ska vidareutveckla.

Sedan arrangerar vi kulturfrukostar live på olika platser i Sörmland tre-fyra gånger under året kring olika teman. Ett större, årligen återkommande möte, öppet för alla Sörmlands kulturaktörer har också efterfrågats och det är något vi undersöker formerna för just nu.

– Ett annat område vi arbetar med är kunskapsförmedling. Vi försöker fånga upp kunskapsbehov hos de sörmländska kulturaktörerna och synliggöra insatser som redan finns. Om det behövs kan det även bli så att vi skapar egna satsningar, som vi var inne på innan.

Vad händer sen, efter att testperioden är över?

– Då är planen att utvärdera, sammanfatta och lägga fram förslag utifrån resultaten från testandet av Kulturkluster Sörmland för de styrande att ta ställning till. Så det får framtiden utvisa, avslutar Elin.

Kontakta Kulturkluster Sörmland

Har du eller din förening frågor eller funderingar ni vill bolla? Skicka ett mejl till kulturkluster@regionsormland.se

Kulturkluster Sörmland har en webbsida som löpande fylls på med information, nyheter och tips som kan vara av intresse för sörmländska kulturaktörer: kulturkluster.se

Allt som är hembygd är inte bara lokalt

Mycket av det ni skriver om i era årskrifter är intressant utanför sockengränsen. Ibland handlar det om allmänmänskliga saker eller milstolpar i vår historia. Ibland är det hela rikets historia som är på besök, eller som speglas i en lokal händelse.

Dessa typer av berättelser publicerar vi gärna även i Dymlingen.

Maila in material ni tycker passar, eller kanske hela skriften. Vi återkopplar alltid innan publikation. Erfarenheten säger att material vi har digitalt blir publicerat i avsevärt större utstäck-

ning än material vi inte har digitalt. Nu gillar vi läget och ber aktivt att ni just mailar in ert material.

De av er som nu tror att er förening inte har skriften som PDF bör höra er för i föreningen om så verkligen är fallet. Inte för att filen ska skickas till Södermanlands hembygdsförbund, utan för att den hör hemma i ert e-arkiv.

Maila lämpligt material till dymlingen@live.se
REDAKTIONSKOMMITTÉN OCH STYRELSEN

Var och en på sitt vis...

Vi inom hembygdsrörelsen jobbar ständigt med att få ekonomin att gå ihop. Har man dessutom en fastighet, så är den allt högre elkostnaden ett spöke. Ibland kan tips från andra föreningar vara intressanta att prova för att få ett tillskott i kassan. Här är ett från Malmköpingsortens hembygdsförening:

Under senare år har vi gått ut till våra medlemmar och frågat om de eller deras bekanta har föremål som de kan tänka sig att skänka till föreningen för försäljning på auktion och där överskottet går till underhåll av föreningens byggnader. Vi förbehåller oss dock rätten att göra en bedömning av huruvida föremålen verkligen är auktionsgods och ber således om

fri disposition av dem. Detta har slagit mycket väl ut och vi har snarast fått in lite för många föremål. Allt skall ju magasineras fram till auktionsdagen och sedan sorteras och arrangeras.

Auktionerna har hållits en lördag i augusti med en van auktionsutropare. De har mötts av stort intresse och givit ett bra tillskott till kassan. Det som inte gått att sälja har hamnat i ett litet loppisrum på hembygdsgården, medan annat helt enkelt kasserats. I samband med auktionerna har vi serverat kaffe, dricka och korv och eftersom evenemanget kan ta en tre-fyra timmar, så går också den försäljningen bra. Det är bra att säkra sig mot vädret genom att ha auktionsgodset i tält.

Är detta av intresse för er?

I år har vi kvar två möblemang som vi nu erbjuder intresserade föreningar att köpa. Det är fyra stolar utan karm, två med karm samt soffa och skänk. De kurbitsmålade möblerna fick Mästerlotten på Dalarö till sitt bröllop 1923. Det andra erbjudandet gäller nio stoppade karmstolar, sexton stapelbara stolar samt tre bord - allt i mycket gott skick.

Kanske är det så att ni är i behov av något av detta. Ta då kontakt med undertecknade för mer information.

LEIF JACOBSSON

e-post: leif_jacobsson@telia.com
alternativt larsivarsonm7@gmail.com

Utebio-veckan i augusti blev en succé!

Bilderna ovan är från Lälpe och från Vilan, Gillberga sn. De visar sommarens succé och, om vi får som vi vill, starten på en ny tradition. Fotograf i Vilan Jan Zetterberg och från Lälpe Alf Kjeller-Selin.

Utomhusbioturnén blev en succé, utbrister bygdegårdarnas distriktsordföranden Ulla Johansson lyckligt. Trots regn och rusk några kvällar genomfördes alla nio föreställningarna. Vi nådde runt 500 personer. Nu är utrustningen bokad andra och tredje veckan i augusti 2023, för givetvis måste vi göra en uppföljare.

I surfandet av de genomförande föreningarnas Facebooksidor och i samtal med dess funktionärer framgår en tydlig bild av att detta är något man inte gjort tidigare, men väldigt gärna vill göra igen.

Med stöd av Region Sörmland, Rekarnestiftelsen och Flens kommun kunde utebion genomföras på nio platser utan att föreningarna behövde betala något. I gengäld var biljettförsäljning förbjuden. Det har varit många kockar i soppan, men vilken delikat soppa det blev.

I Lerbo stod regnet som spön i backen hela dagen innan och det fortsatte under filmdagen. Man flyttade helt sonika in visningen i ridhuset. På landet löser vi saker!

Vad är bio utan popcorn?

Sommarens stora gåta visade sig vara huruvida popcornmaskin ingick eller ej. Men det visade sig att popcorn säljer fint även utan röd maskin i lack.

I Åkers stycke bruk bjöd man in till "Magisk premiär för utomhusbio i Åker, på Torget framför Folkets hus." Vidare uppmanades filmintresserade att ta med sig vänner och bekanta, barn eller barnbarn, ett glatt humör och något att sitta på, tex filt eller brassstol.

I Härad konstaterade hembygdsföreningens ordförande Maria att ett sjuttiofem biobesökare sett filmen i solnedgången. Facebookflödet är fyllt av

glada kommentarer som: "Jättebra fixat av er alla inblandade! Och bra film." och "Trevligt initiativ och sevärd film. Bra arrangerat. Tack för ikväll."

Tillsammans är vi starka!

Det är väl solklart att vi försöker oss på detta nästa sommar igen. När hembygdsföreningar och bygdegårdsföreningar gör något tillsammans så blir det uppenbarligen alltid himla bra!

Vi fortsätter utveckla samarbetet och uppmanar även er att göra mer i vardagen tillsammans.

Filmer visades i Åkers hbf, Kjula-Jäder hbf/Jäders bgf, Härad hbf/bgf, Vilan bgf/Gillberga-List hbf, Vadsbro-Blacksta hbf/bgf, Björdammen/Dunkers församlingshem, Lerbo bgf/Sköldinge-Valla-Lerbo hbf, Katrienholm-Stora Malm hbf/Marmorbyns bgf och Byalaget kreativa Lälpe/Västra Vingåkers hbf

JENNIE FORNEDAL

Sista året med Ell-sons rebusar

Inte alltför långt bort

Rätt svar skickas till dymlingen@live.se eller till Södermanlands hembygdsförbund, Tolagsgatan 6, 611 31 Nyköping

Den 15 november 2022 drar vi två vinnare

Rätt svar i Dymlingen nr 1: Kramfors, Kolare, Karin och Konstapel Vinnare denna gång är Hans Liljeroth, Stockholm Vi önskar vinnaren lycka till med skrapandet!

Förslag på nya arbetsområden för Södermanlands hembygdsförbund

Efter att ha planerat riksstämma och Hembygdsdagar sedan 2019, med avbrott för en pandemi inser vi att de beslut som fattades för tre-fyra år sedan angående verksamheten "efter stämman" inte längre känns relevanta.

Vi kan tyvärr inte jobba med precis allt av alla de spännande områden som finns att välja och vraka bland så styrelsen fick därför sätta sig ned på en planeringsdag för att komma fram till hur prioriteringarna framöver skall se ut.

De förslag som efter den dagen ligger för medlemmarna att ta ställning till presenteras i förslaget till Verksamhetsplan 2023 som kommer att

publiceras på hemsidan den 20 oktober. Redan veckan efter detta, den 25 oktober, tar ordförandekonferensen upp vikten av att förnya föreningarna och dess arbetsformer enligt den så kallade Heimbygdametoden. "Så blir vi yngre" heter projektet som fram till årsskiftet leds av SHF, men som vi ändå kommer att kunna jobba vidare med i Sörmland. Om vi vill.

På höstmötet den 19 november lyfter vi frågan om hur hembygdsföreningarna skulle kunna jobba med "Natur, miljö och kulturarv." Det är ett stort och brett arbetsområde med många ingångar.

Dessutom är planen att det regionala arbetet med att stötta föreningarnas samlingsförvaltning skall lyftas tydligare under åren som kommer. Därutöver har styrelsen ambitionen att utveckla våra mötesformer. JF

På mitt sätt sett

Inskolning

Redan som barn får man skolas in. Det börjar med "dagis". Vid sex års ålder ska man skolas in i förskolan. Sedan fortsätter inskolning eller anpassning till allehanda vidareutbildningar. Efter skolutbildningen fortsätter det, numera benämnd introduktion, för anpassning till olika arbetsuppgifter.

Jag behöver nog förklara att jag som barn aldrig skolades in. Jag har inte gått dagis eller förskola, inte ens i söndagskola. Min "akademiska" karriär började med att första dagen, hållande moderns hand, gå till småskolans 1:a klass, bilskjuts var det inte tal om. Någon inskolning förekom inte, det vara bara att ta skeden i vacker hand även om jag första terminen fick ha matsäck med mig. Andra terminen serverades dock lunch men bara ett alternativ. Detta kan kallas en sorts inskolning till att kunna äta allehanda maträtter. Trots detta har jag fortfarande svårt för vissa.

Inför äktenskap eller partnerskap borde man nog ha haft någon form av inskolning. Där kastas man in i verkligheten med rosafärgade förhoppningar. För min del har t ex antalet accepterade maträtter utökats inför faktum att alternativet varit egen matlagning med förväntat tvelaktiga resultat. Sådana alternativ fanns inte i skolmatsalen, då fick man sin portion med stor slev upplagd på tallriken med uppmaning att äta upp. Själv har jag suttit med en portion fiskbullar framför mig en hel matrast. Kommer inte ihåg hur det slutade men

har senare fått höra att en uppfinningsrik kamrat stoppat fiskbullarna i fickan. Han har inte berättat om följderna vid hemkomsten.

Inför ålderdomen

Det jag saknar är inskolning till ålderdomen. Jag delar gärna med mig av mina få erfarenheter till "ungdomar". Direkt efter pensioneringen njuter man bara av ledigheten. Så småningom upptäcker man en viss tomhet. Man är inte efterfrågad och sällan saknad. Barn och barnbarn kan fylla ett visst tomrum. Det kan även en hobby göra, gärna innehållande någon form av motion för både kropp och knopp. Att mata änder är kanske inte tillräckligt, möjligen om det är långt till stadsparken och man försöker artbestämma fåglarna.

Inspirerande kan vara nya vänner. Att engagera sig i en förening, jag tänker av någon anledning på en hembygdsförening, medför både nya vänner, engagemang, sysselsättning och att få lära sig, och lära ut, mer om "förr", både lokalt och levnadsmässigt. Tänk tex att kunna visa och berätta för förväntat gapande barnbarn att en bakelittelefon hade du själv hemma som barn. De förstår inte hur man kunde ta den med sig, särskilt som den var fastbunden i väggen.

Konsekvenser

Med ålderns rätt får man acceptera att allt tar lite längre tid vilket man annars borde ha gott om. Det enda man är snabb på är att fort bli trött. Man kan få ont i muskler man inte ens vis-

ste om. Nya rynkor kan jämföras med årsringar. Det sägs att man krymper i längd men har aldrig haft så svårt att nå ner till golvet. Man kan tolka som tecken på att man trots allt blivit starkare när man numera, lättare än förr, kan bära hem en matkasse för en hundralapp. Man börjar också tänka sig för innan man sätter sig ned. En låg och mjuk soffa eller en sportbil, som i yngre dagar lockat till provsittning, föranleder numera funderingar över hur man efteråt kan kravla sig upp igen med bevarad värdighet. Inte heller blir balansen bättre med åren och man skulle önska asfalterade stigar i stället för oländig (eländig?) terräng i naturen.

Med stigande ålder kan man uppskatta barn och barnbarn på nya sätt. Även om man motvilligt erkänner minskande förmåga i vissa avseenden tar man numera gärna hjälp. Det kan gälla röjning av förråd då man hoppas att vissa saker kan komma till användning av kommande generationer, dock oftast förgäves. Kan vara lättare att få hjälp med mobiltelefonen. Mycket man får lära sig kommer man ihåg och kan använda. Tänk att man numera kan klara det mesta med mobilen, såsom betala räkningar, söka fakta (Google), brevväxla(?) med vänner, (även häckla ovänner anonymt). Förr kunde man lite nedlåtande tala om en småföretagare att han hade kontoret på fickan. Nu kan det vara verklighet.

Men kan kräva viss inskolning!

GÖRAN DAHLBERG

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen på baksidan

Avsändare: Linderoths tryckeri
Box 144, 643 22 Vingåker

Returadress: Södermanlands hembygdsförbund
Tolagsgatan 6, 611 31 Nyköping

I demokratins namn – kvinnorna som krävde rösträtt

Var med och lyft fram kvinnorna som kämpade för rösträtt! uppmannar Riksarkivet och Sörmlands museum tillsammans. Nu i slutet av september öppnades möjligheten att börja med de sörmländska listorna, som 10 875 sörmländska kvinnor skrev under kampen för sin rätt att få rösta i riksdagsvalen.

I september 1921 genomfördes det första riksdagsvalet i Sverige där både kvinnor och män fick rösta och var valbara. Beslutet om kvinnors rösträtt hade föregåtts av en lång politisk kamp där den ledande organisationen hette Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt (LKPR) som samlade lokala rösträttsföreningar i hela landet.

LKPR tog 1913 initiativ till att samla in svenska kvinnors namn för att kräva rösträtt. Genom ett omfattande arbete kunde man 1914 överlämna drygt 350 000 namnunderskrifter till Riksdagen. Namnen utgör cirka 18 procent av Sveriges kvinnor över 18 år vid den tiden.

Välkommen att delta i projektet

”Riksarkivet har skannat den omfattande namnsamlingen och nu bjuder vi in dig att vara med och transkribera det handskrivna materialet så att det blir sökbart i fritext. Var med och lyft fram kvinnorna som krävde rösträtt - i demokratins namn! Informationen kommer sedan att bli fritt tillgänglig för alla via Riksarkivets webbplats.” skriver Riksarkivet på sin hemsida.

Det kan ju låta lite tråkigt att ”transkribera” namnlistor. Men jag blev själv snabbt väldigt entusiastisk. Dessa namnlistor har kvinnorna själva under-tecknat. De är de själv som valt att göra det. Det är en fin känsla att få vara med och lyfta den insats som de gjorde då, för över 100 år sedan, som jag, min mamma, min dotter och många, många andra kvinnor drog nytta av på valdagen i september i år.

Kom igång med ditt eget bidrag

Du behöver en dator att jobba vid och en internetuppkoppling. Så behöver du en fungerande e-postadress för att skapa ett konto kopplat till ditt arbete.

Via Riksarkivets digitala forskarsal ser du bilden här till höger av Elin Wägner bredvid namnlistorna 1914; ”Kvinnorna som krävde rösträtt” När du klickar på den länken kommer du till projektsidan där du väljer att följa länken ”*projektets startsida i From The Page*”.

Här behöver du skapa ett eget konto kopplat till en e-postadress. Detta bla för att du själv ska kunna ställa och svara på frågor och se vad du gjort och var du är när du kommer tillbaka. Se till att du har manualen som vägledning. Stava namnen som kvinnorna själva stavade namnen, oavsett vad du personligen anser om stavningen .

Gör tillsammans!

Resultatet blir antagligen bäst i sällskap med några likasinnade, över en kopp te men utan smulor i tangentbordet. För allt blir roligare när man gör det tillsammans!

Entusiastiskt kombinerat med långa stycken från Riksarkivets hemsida

JENNIE FORNEDAL

